

Серія «Технічні науки»
Випуск 2(74) 2016 р.

УДК 504*33[327:627.12]

Кузьмич Л. В., к.т.н., доцент, Каращук М. М., студент, Кузьмич А. А., студент (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне), e-mail: l.v.kuzmych@nuwm.edu.ua

СУЧАСНИЙ ТЕХНІЧНИЙ СТАН МЕЛІОРАТИВНОГО ФОНДУ МАНЕВИЦЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Здійснено аналіз сучасного стану меліорованих земель сільськогосподарського призначення та їхнього технічного оснащення в Маневицькому районі Волинської області.

Ключові слова: меліоровані землі, технічний стан, гідромеліоративна система, водні ресурси.

Постановка проблеми

Маневицький район Волинської області є одним з найбільших в області, його територія становить 2265 км² [1].

Серед господарського комплексу Маневицького району головне місце займає сільгоспвиробництво. В районі діє 27 сільськогосподарських підприємств усіх форм власності, 3 фермерських господарства, 14,3 тис. од. господарств населення. Площа сільськогосподарських угідь становить 73,14 тис. га.

За роки незалежності в аграрному секторі здійснено глибокі структурні реформи, докорінно перебудовано земельні й майнові відносини, створено організаційно-правові структури ринкового спрямування на основі приватної власності на землю та майно, індивідуальної, сімейної та колективної форм організації праці.

Агропромисловий комплекс стає осередком підвищеної економічної активності, зростає його інвестиційна привабливість. Водночас у розвитку агропромислового комплексу залишається низка дуже складних проблем, які не лише перейшли у спадок від старої адміністративної системи, а й стали результатом окремих помилок у його реформуванні, недостатній послідовності у їх здійсненні. Серед зазначених проблем чільне місце займає нераціональне використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення, особливо меліорованих, зниження родючості земель внаслідок недостатніх природоохоронних та агротехнічних заходів у землекористуванні.

Отже, сучасний стан меліоративного фонду є вкрай важливим для вирішення проблем, пов'язаних з використанням земельних та

водних ресурсів, які формують агропромисловий комплекс регіону.

Сучасний рівень розвитку водного господарства висуває на передній план питання забезпечення технічного рівня, якості, надійності та ефективності роботи гідромеліоративних систем. Удосконалення методів розрахунку при проектуванні, спрямованих на зниження матеріалоємності та енергоємності, продовжує залишатись однією з найбільш актуальних проблем.

Аналіз останніх досліджень

Водні ресурси Маневицького району належать до суббасейну р. Прип'ять, а та, в свою чергу, відноситься до басейну р. Дніпро.

У відповідності до Закону України від 24.05.2012 № 4836-VI «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» головною метою є визначення основних напрямів державної політики у сфері водного господарства для задоволення потреби населення і галузей національної економіки у водних ресурсах, збереження і відтворення водних ресурсів, впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, відновлення ролі меліорованих земель у продовольчому та ресурсному забезпеченні держави, оптимізація водоспоживання, запобігання та ліквідація наслідків шкідливої дії вод [2].

Відповідно до Закону України „Про загальнодержавну програму розвитку водного господарства” головним напрямком реалізації науково-технічної політики подальшого розвитку водогосподарсько-меліоративного комплексу країни є забезпечення розвитку меліорації земель і поліпшення екологічного стану зрошуваних та осушених угідь, зокрема відновлення функціонування водогосподарсько-меліоративного комплексу, реконструкції і модернізації меліоративних систем та їх споруд, інженерної інфраструктури меліоративних систем із створенням цілісних технологічних комплексів, впровадження нових способів поливу і осушення земель, застосування водо- та енергозберігаючих екологічно безпечних режимів зрошення і водо регулювання, покращення властивостей ґрунту і підвищення його родючості, застосування прогресивних екологічно безпечних технологій [3].

Формулювання мети

Метою даної роботи є аналіз сучасного стану меліорованих земель сільськогосподарського призначення, наявних в Маневицькому районі Волинської області.

Виклад основного матеріалу

Маневицький район багатий на поверхневі та підземні води. Меліоративний фонд Маневицького району складається із 24 меліо-

ративних систем, площа якого складає 44 тис. га. з них сільськогосподарські угіддя – 26,6 тис. га, гончарний дренаж побудовано на площі 17,2 тис. га, площа польдерних систем району становить 2720 га. За територіальним і технічним оснащенням найбільшими за площею є: Корминська (5,206 тис. га), Оконська (2,918 тис. га), Годомицька (2,17 тис. га), Маневицька (1,98 тис. га).

В таблиці 1 наведено стан меліоративного фонду Маневицького району станом на 01.01.2016 р. Вихідні дані взято для опрацювання в Маневицькому управлінні водного господарства, в підпорядкуванні якого знаходиться міжгосподарська мережа наявних в районі гідромеліоративних систем.

Як видно з таблиці 1, неефективно використовується або не використовується взагалі понад 3 тис. га меліорованих сільськогосподарських угідь, що складає майже 12% від загального числа меліорованих земель в Маневицькому районі.

Таблиця 1

**Формування меліоративного фонду Маневицького району
станом на 01.01.2016 р.**

№ з/п	Назва системи	Площа осушених с/г угідь, всього тис. га	Не використовується або використовується неефективно, тис. га	Відсоткове відношення земель, які не використовуються, %
1	Комарівська	0,650	0,3995	61,5
2	Годомицька	2,170	0,056	2,6
3	Маневицька	1,980	0,4239	21,4
4	Оконська	2,918		
5	Тростянецька	0,917		
6	о.м."Маневицька"	2,063		
7	о.м."Зоря"	0,581		
8	Корминська	5,206	0,7629	14,6
9	Троянівська	1,915	0,6335	33,1
10	Городоцька	1,771	0,3123	17,6
11	Грузятинська	1,599		
12	Лишнівська	0,703	0,2281	32,4
13	Галузійська	0,378	0,1542	40,8
14	о.м."Маяк"	0,507	0,201	39,6
15	о.м."Свердлова"	0,423		
16	"Маяк і Свердлова"	1,844		
17	о.м."Жовтень"	0,546		
18	Маневицький ЛХЗ	0,434		
	Разом	26,605	3,171	11,92

До основних меліоративних фондів Маневицького району належать гідротехнічні споруди відкритої та закритої осушувальної мережі, дамби обвалування, насосні станції, експлуатаційні дороги та об'єкти режимно-спостережної мережі.

Технічну характеристику основних меліоративних фондів, в тому числі державних, наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Технічна характеристика основних меліоративних фондів
Маневицького району

№ з/п	Показники	Одиниця виміру	Кількість всього	в т. ч. державних
1	Протяжність відкритої осушувальної мережі	км	2254	353,9
2	Протяжність закритої осушувальної мережі	км	8892	
3	Протяжність дамб обвалування на осушувальних системах	км	17,4	16
4	Гідротехнічні споруди на відкритій осушувальній мережі	од	1412	200
	в. т. числі водорегулюючі споруди	од	721	148
5	Гідротехнічні споруди на закритій осушувальній мережі	од	3426	
6	Насосні станції	од	5	5
7	Експлуатаційні дороги	км	38,2	20,9
8	Кількість об'єктів режимно-спостережної мережі	од	309	309

Регулювання стоку проводиться 707 шлюзами-регуляторами. Для відкачування надлишкових вод з осушених земель, побудовано 5 насосних станцій в селах Колодії, Підцаревичі, Грузятин та дві у с. Лишнівка, на яких змонтовано 12 насосних агрегатів. Детальніше технічний стан міжгосподарської мережі в порівнянні з 2007 р. наведено у таблиці 3.

На жаль, Грузятинську НС було виведено із експлуатації, що і призвело до зменшення чисельності насосних агрегатів. Не є позитивним також зменшення чисельності оглядових свердловин. Також ми бачимо, що по всіх елементах відбувається відсоткове зменшення технічного стану.

На основі даних таблиці 3, були побудовані гістограми аналізу технічного стану елементів міжгосподарської мережі в динаміці по роках (див. рис. 1, рис. 2) з зазначенням їхнього стану (задовільний або незадовільний).

Таблиця 3

Технічний стан міжгосподарської інженерної інфраструктури меліоративних систем

№ з/п	Інженерна інфраструктура меліоративних систем	Од. вим.	Кількість, всього		Технічний стан			
					Задовільний		Незадовільний	
			2007	2016	2007	2015	2007	2016
1	Канали	км	353,9	353,9	353,9 (100%)	353,9 (100%)	-	48 (14%)
2	Гідротехнічні споруди	од	200	200	197 (98%)	198 (98%)	3 (2%)	2 (1%)
3	Дороги	км	20,9	20,9	20,9 (100%)	20,4 (98%)	-	2(9%)
4	Дамби	км	16,0	16,0	16,0 (100%)	14,0 (88%)	-	2 (12%)
5	Насосні станції	од	5	4				
	в т.ч. будівлі	од	5	4	5	4 (80%)	-	-
	агрегати	од	12	9	12 (100%)	9 (75%)	-	-
6	Оглядові с вердловини	од	309	81	147 (47%)	81 (100%)	162 (53%)	-

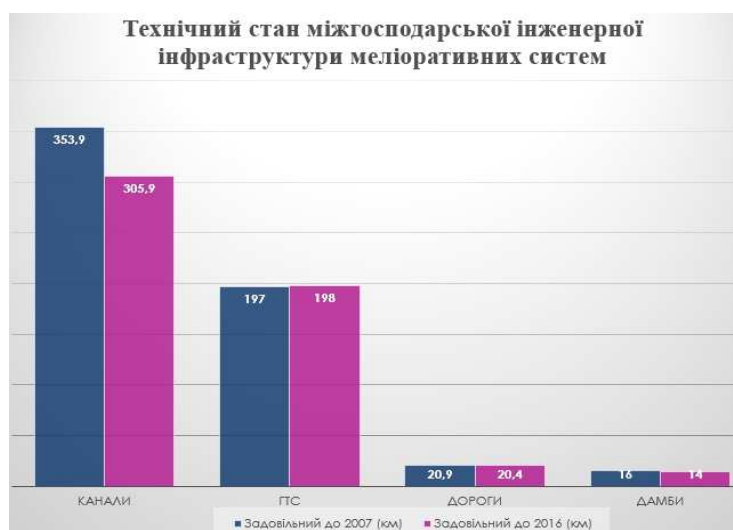

Рис. 1. Гістограми аналізу технічного стану каналів, ГТС, доріг та дамб в динаміці по роках

Якщо більш-менш спостерігається стабільність технічного стану ГТС, доріг, дамб, то, на жаль, з каналами проглядається ситуація погіршення технічного стану.

В результаті проведення огляду міжгосподарської мережі встановлено, що на деяких ділянках канали знаходяться в незадовіль-

ному стані, зокрема спостерігається замулення та заростання, що, в свою чергу, зменшує пропускну здатність каналів. Також на укосах каналів спостерігається заростання деревами, що в результаті своєї життєдіяльності порушують та змінюють міцнісні характеристики укосів каналів.

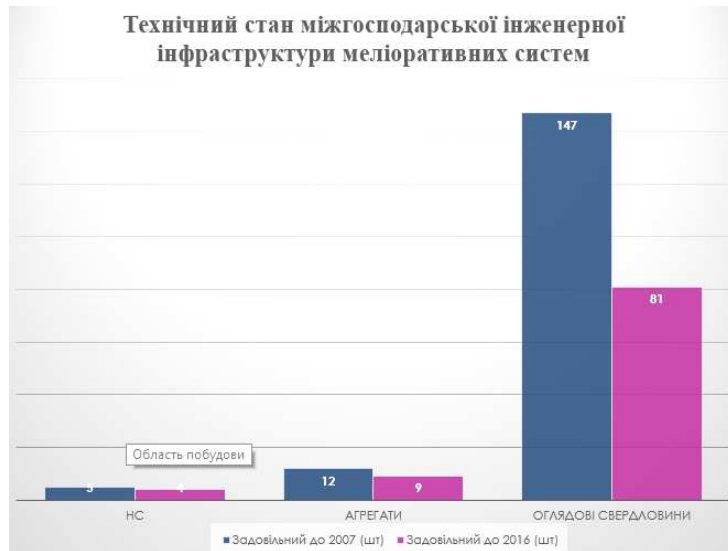

Рис. 2. Гістограми аналізу технічного стану насосних станцій, їхніх агрегатів та оглядових свердловин в динаміці по роках

Висновки

На основі проведеного аналізу технічного стану меліорованих земель сільськогосподарського призначення можна зробити висновки, що дані землі використовуються не в повному обсязі та не на повну потужність через ряд факторів, серед яких чільне місце посідає неналежний технічний стан окремих елементів гідромеліоративних систем, зокрема каналів.

1. uk.wikipedia.org/wiki/Маневицький_район. 2. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4836-17> 3. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2988-14>

Рецензент: д.т.н., професор Гурин В. А. (НУВГП)

**Kuzmych L. V., Candidate of Engineering, Associate Professor,
Karashchuk M. M., Senior Student, Kuzmych A. A., Senior Student**
(National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

CURRENT STATE OF RECLAIMED FUND IN MANEVYCHI DISTRICT, VOLYN REGION

The analysis of the current state of reclaimed agricultural areas and their technical equipment in Manevychi district, Volyn region, is done.

***Keywords:* reclaimed area, technical condition, drainage system, water resources.**

Кузьмич Л. В., к.т.н., доцент, Карашчук М. М., студент, Кузьмич А. А., студентка (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

СОВРЕМЕННОЕ ТЕХНИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ МЕЛИОРАТИВНОГО ФОНДА МАНЕВИЧЕСКОГО РАЙОНА ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ

Проведен анализ современного состояния мелиорированных земель сельскохозяйственного назначения и их технического оснащения в Маневическом районе Волынской области.

***Ключевые слова:* мелиорируемые земли, техническое состояние, гидромелиоративная система, водные ресурсы.**
